

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN-HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA-KNOWLEDGE DATABASE

DZINDZISZ, Stefan

Így néz ki egy gyarmatosítás napjainkban? / It looks like a colonization in our day?

Eredeti közlés /Original publication:

VS.hu – 2016. április 20., 20:25

Elektronikus újraközlés/Electronic republication:

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR – 000.002.053

Dátum/Date: 2017. március / March 19.

filename: dzindzisz_2016_AfrikaKina

Az elektronikus újraközlést előkészítette

/The electronic republication prepared by:

B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

DZINDZISZ, Stefan: Így néz ki egy gyarmatosítás napjainkban? / It looks like a colonization in our day?, *AHU MATT*, 2017, **pp. 1–8.** old., No. 000.002.053, <http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

Interneten / At the internet

Kulcsszavak/Key words

magyar Afrika-kutatás, gazdaság, gazdaságpolitika, Kína, Afrika, gyarmat, vita a Kína Afrikában témakörben

African research in Hungary, economy, economic policy, China, Africa, colony, debate on the theme: China in Africa

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS,
ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK-, DOKU-

MENTUM- ÉS ADAT-TÁR / THE FIRST HUNGARIAN FREE
ELECTRONIC SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS,
STUDIES, COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* Magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára / Writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages

* Az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött. / The materials in the database are free but access or downloading are subject to registration.

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig. / The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

ÍGY NÉZ KI EGY GYARMATOSÍTÁS NAPJAINKBAN?

DZINDZISZ, Sztefan

VS.hu – 2016. április 20., 20:25

címkék: gazdaság, gazdaságpolitika, Kína, Afrika, gyarmat

A nyugati sajtó egyre gyakrabban hangoztatja, hogy Kína növekvő afrikai jelenléte a gyarmatosítás első lépése. Az ázsiai óriás azt állítja, csak gazdasági érdekek vezetnek, amivel nem mellesleg a fekete kontinens is jól jár. Az igazságot ma még senki sem tudja, de vitatkozni lehet róla, amit a szakértők meg is tettek a Pallas Athéné Geopolitikai Alapítvány által megrendezett első Geo-Debates alkalmával.

Amennyiben Afrika gazdasági kapcsolatait nézzük, úgy azt látjuk, hogy a 2008-as nagy gazdasági válság kitöréséig a magasan vezető EU mögött az USA állt a második helyen. Ekkor azonban megtört a trend, és Kína átvette a második helyet. Ez persze nem azonnali folyamat volt, az még az ezredfordulón kezdődött: az azóta eltelt másfél évtized alatt pedig Kína több mint hússzorosára növelte kereskedelmi forgalmát Afrikával.

Bár a növekedési ütem hatalmas, abszolút számokban még van hova fejlődni: a kínai exportnak egyelőre csak a 4,5, az importnak pedig a 6 százaléka kötődik Afrikához. Persze a kép nem egységes: az afrikai államok felének exportjából kevesebb, mint 20 százalék megy Kínába, a lista végén Algéria áll 3 százalékkal. A másik végletet Sierra Leone jelenti 80 százalékkal, de igen magas, 52 százalékos értéket láthatunk a Kongói Köztársaságnál is. Előbbi ország egyébként főként gyémántot, rutilt, kakaót, kávé és halat szállít az ázsiai óriásnak, míg utóbbi ország kőolajat, fát, rétegelt lemezeket, cukrot, kakaót, kávé és gyémántot.

Az importot nézve már egységesebb a kép. Az afrikai országok jellemzően késztermékeket hoznak be Kínából, a csúcstartó pedig Gambia, ahol az import 31,3 százaléka jön az ázsiai országból. Összesség-

gében tehát elmondható, hogy a kereskedelmi viszonyok egyenlőtlenek, mivel Kína a feldolgozás nélküli, így olcsóbb nyersanyagokat vásárolja a fekete kontinensről, míg az afrikai országok zömmel késztermékeket vásárolnak Kínától. Ezáltal pedig a haszon nem a nyersanyagot exportáló országban keletkezik, hanem az azt feldolgozó Kínában.

Hatalommaximalizálás zajlik

„Amit most látunk, az nem területfoglaló gyarmatosítás, hanem neokolonializmus”

– vélte Salát Gergely, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának egyetemi docense. A Kína-kutató szerint a cél az, hogy egy erősebb ország gazdasági, diplomáciai és politikai eszközökkel függésbe hozzon egy másik, nála gyengébb országot, ezzel is korlátozva a szuverenitását. De a dolognak van egy másik oldala is. Eszerint Kína az így hozzá közel álló országok szavazataival az ENSZ-ben is számolhat, ami erősítheti a pozícióját, így egyfajta hatalommaximalizálás zajlik.

Most még csak a kezdeti lépéseket teszik meg a kínaiak, hiszen alig 10-15 éve vetették meg a lábukat Afrikában – vélte Salát, aki biztos benne, hogy a kereskedelmi kapcsolatokat tekintve Kína hamarosan le fogja taszítani a trónról a most még kényelmesen első helyen álló Európai Uniót.

Salát szerint Kína azzal érvel a gyarmatosítási váddal szemben, hogy ők sosem voltak gyarmatosítók, semmilyen agressziót nem hajtottak végre független államokkal szemben. Ez nem igaz a PPKE BTK egyetemi docense szerint, hiszen a mai határok véres hódítások által alakultak ki, elég csak Tibetre, az északkeleti területekre vagy Belső-Mongóliára gondolni.

„Ne legyenek illúzióink a szándékkal kapcsolatban, a hatalommaximalizálás bőven beleilleszkedik a kínai hagyományokba is”

– fogalmazott Salát. Szerinte sokat mondó a kereskedelmi termék-szerkezet is, amely tipikusan gyarmati példákat mutat: az alapanyag

jön a gyarmatról, a kész termék megy vissza. „Ennél tipikusabbat el sem lehet képzelni” – vélte a Kína-kutató.

Ugyanakkor nem feltétlenül baj Afrikának a most zajló folyamat, hiszen a nyugati országok segélyeivel nem tudtak előrelépni, és bár a mostani felállásban nem egyenlően nyernek a felek a kereskedelmen, de „azért lecsorog valami az afrikai embereknek is”. Afrika a függetlenséggel nem tudott élni, így országainak szükségük lehet egy náluk fejlettebb technológiával és tudással rendelkező ország befolyására – hangoztatta Salát.

A Nyugattal versenyez Kína

Bár a kínai jelenlét jelentősen növekszik Afrikában, nem beszélhetünk nyugati értelemben vett gyarmatosításról, hiszen nincs szigorú katonai és politikai függőség, így maximum gazdasági gyarmatosítás jöhet szóba – mondta Eszterhai Viktor senior Kína-kutató. Szerinte egyelőre nem látszik, hogyan tudná dominálni Kína Afrikát, hiszen az EU legalább ennyire, ha nem fontosabb szereplő a térségben.

Eszterhai elismerte, hogy egészségtelen a kereskedelmi termék-szerkezet, ám véleménye szerint ezzel nem tudják a nem létező helyi ipart és vállalatokat tönkretenni, inkább a nyugati cégeknek jelentenek versenyt. Éppen ezért a nyugati média leginkább a saját érdekeit védi, amikor kínai gyarmatosításról beszél – hangoztatta a Kína-kutató.

A szakértő azt is a nyugati sajtó szemére vetette, hogy az összemossa a vállalati és állami szférát.

„Az Afrikában megjelenő vállalatok multinacionális cégek, amelyek a globális kapitalizmus szabályai szerint működnek. Amennyiben egy profitorientált nagy amerikai vállalat jelenne meg a fekete kontinensen, úgy azt természetesnek vesszük, nem fogják ebből levezetni az Egyesült Államok érdekeit, tevékenységét”

– mondta Eszterhai. Szerinte a kínai államnak is az a célja, hogy megerősítse a vállalkozásait. Azokat a vállalkozásokat, amelyek az állami program keretén belül mentek Afrikába, ám amikor már megvolt a megfelelő helyismeret, akkor „leváltak az állami emlőről”. Szerinte a kínai cégek azért is lehetnek ennyire sikeresek, mert új módszerekkel dolgoztak, például piackutatást végeztek, amit a nyugatiak nem.

Márpedig ha ebből tanul az afrikai környezet, akkor végül nyereségesen tud kijönni a folyamatból – vélte Eszterhai.

Szerinte az is a kínai gyarmatosítás ellen szól, hogy az ázsiai óriás az utóbbi időben egyre hangsúlyosabban fejtette ki ama véleményét, hogy átalakítaná a nyugati értékrenden alapuló világrendet. A cél, hogy ne nyugati szemüvegen keresztül nézze mindenki a világot, így például az nem vezet sehova, ha a gazdag nyugati államok csak segélyekkel tömik az afrikai országokat. Ezzel szemben Kína nem választja szét a segélyezést és a gazdasági érdekeket – mondta a Kína-kutató.

Olyat ajánlott Kína, amit a Nyugat sosem

A hagyományos gyarmattartó országok máig sokban függenek a volt gyarmataiktól, hiszen évszázadok óta itt üzletelnek, gazdaságilag szinte össze vannak nőve ezen országokkal – mondta Balogh Sándor, a Magyar Afrika Társaság elnöke. A francia lobbipárt például továbbra is nagyon erős a térségben. Azt például senki sem szokta elítélni, hogy Franciaország sok millió eurót költ a marokkói francianyelv-oktatásra, vagy, hogy kapcsolatai segítségével sok kívülről jövő beruházást akadályoz meg. Ennek a nyugati hegemoniának a megtörésére törekszik most Kína – véle Balogh.

Kína jön, autópályát, kórházat épít, olyan beruházásokat visz véghez, amelyeket az afrikai országok maguktól nem tudnának kigazdálkodni, és nyugati országok sem csinálják meg. Kína viszont elcseréli ezen beruházásokat a „föld alatt lévő dolgokra”, azaz a nyersanyagokra, amelyekért sokkal nagyobb csereértéket ajánl fel, mint amit a nyugatiak valaha is adtak – állítja Balogh. Eddig az volt a helyzet, hogy az afrikai ország vagy elfogadta a nyugati segítyt, vagy nem. A mostani helyzet azonban felgyorsítja a fejlődést, felszabadítja Afrikát a bezárt nyugati nyomás alól, így pedig vállalkozni is szabadabban lehet, mint korábban.

A segélyekkel kapcsolatban Balogh Sándor hangsúlyozta, hogy abból a nyugati arról szól, hogy ami nekünk felesleges szemét, azt odavisszük, és ez a könyvelésben is jól néz majd ki. Persze Kínának is megvan a maga hátsó szándéka: üzleti pozíciókat akar szerezni. Erre egy példát is mondott Balogh: amikor Szudánban felépítették a minisztériumok épületeit, a szerződésben kikötötték, hogy a takarítást 25

évig kínai cégeknek kell végezni. Ezt pedig akár kémkedésre is lehet használni – mondta a Magyar Afrika Társaság elnöke.

Munkahelyet és tudást hoznak

Nem szabad csak feketén-fehéren látni a dolgokat – hívta fel a figyelmet Búr Gábor, az ELTE BTK egyetemi docense. Az Afrika-kutató szerint, amíg a századfordulóig csak a nyugat-európai országok voltak jelen a térségben, addig ma már sokszereplős lett a történet. Egy afrikai állam vezetése így több alternatíva mellett választhat, legyen az brazil, indiai, japán vagy akár kínai befektető.

Úgy véli, hogy az elmúlt 10 év alatt nagyon sok minden megváltozott, és ez várhatóan a következő időszakban is folytatódik. Ugyanakkor szerinte Kína nem feltétlenül gyarmatosításban gondolkodik, hiszen az Európánál háromszor nagyobb kontinensen jelenleg alig öt Budapestnyi terület van kínai kézben. Az igaz, hogy manapság már egymillió kínai dolgozik Afrikában, de az 1,4 milliárd kínaihoz képest ez elenyésző szám. Ráadásul ezek a kínaiak munkahelyeket teremtenek és know how-t hoznak magukkal, ami mindenképpen előremutató a fekete kontinens számára.

Búr szerint sokatmondó tény, hogy 50 év nyugati segélyezés kevesebb változtatást ért el, mint 10–15 évnyi kínai jelenlét. Szerinte általános trend, hogy minél kevesebb segélyt kap valaki, annál jobban prosperál. Ez a megállapítás csak akkor nem igaz, ha valaki háborús helyzetből jön ki, éppen ezért kevesebb segély és több közvetlen beruházás kell Afrikában – állította Búr. Igaz, ez utóbbi kategóriában is voltak melléfogások: Ruandában például sok lakótelep áll évek óta üresen, mivel egy helyi gazdagnak az nem elég luxus, a szegény pedig nem engedheti meg magának. Persze nem csak a kínaiaknak voltak nem hasznosuló befektetések: Etiópiában az olaszok építettek egy paradicsom feldolgozó üzemet, csak azzal nem számoltak, hogy az Egyenlítő közelsége miatt kevesebb lesz a napsütés, így pedig nem lesz elég piros a paradicsom, ezzel szinte lehetetlenné téve az értékesítését.

„Minél nagyobb a beruházás volumene, annál könnyebben lehet lopni belőle”

– kommentált Búr.

Szerinte kiemelten fontos kérdés, hogy Afrikában továbbra is nagyon olcsó a munkaerő. Mire kettőt alszunk, már kétmilliárd ember él a fekete kontinensen, ami a világgazdaság utolsó tartaléka lesz – mondta Búr. Az Afrika-kutató szerint ezt mindenki közül Kína ismerte fel elsőnek, ők pedig azt mondják: valóban képesek integrálni az afrikai államokat a világgazdaságba, ami segéllyel soha nem fog menni. Ráadásul profitot akkor lehet igazán elhozni egy területről, ha nem elnyomott, szegény országról, hanem prosperáló államról van szó, így ez Kína érdeke is – vélte Búr, aki szerint Kínán a Nyugat olyasmit kér számon, amit senki más sem csinálna másként.